

СПОЖИВАННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

Рибалко Ю.-ст. 4 курсу, гр. Фвн-41

Науковий керівник – к.е.н., доцент Нагайчук В.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Домогосподарства належать до числа головних, проте найменш досліджених суб'єктів національної економіки. Як інституційний сектор, домогосподарства беруть участь у всіх фазах економічного циклу: виробництві благ, постачанні економічних ресурсів, створенні, розподілі та перерозподілі національного продукту, формуванні кінцевих доходів, споживанні товарів і послуг, здійсненні заощаджень та інвестуванні. Визначальною роллю домогосподарств є те, що вони беруть активну участь у кінцевому споживанні, ніж інші сектора економіки. Витрати домогосподарств на споживання займають лівову частку їх сукупних витрат та відіграють важливу роль у макроекономічних процесах, оскільки задоволення споживчого попиту населення є, у кінцевому підсумку, тією метою, задля якої, по суті, й функціонує економічна система держави. Тим самим сектор домогосподарств бере активну участь у створенні валового внутрішнього продукту (ВВП) країни, зростання якого забезпечує динаміку всієї соціально-економічної системи.

Отже можна сказати, що на сьогодні в суспільстві стрімкого поширення набуває розуміння необхідності глибокого та всебічного вивчення витрат домогосподарств як важливої сфери фінансової системи, що обумовлено їх суттєвою роллю та вагомим соціальним значенням в сучасних економічних умовах.

Проблеми задоволення потреб людини та оптимізації витрат на їх реалізацію досліджувалися представниками багатьох течій світової економічної науки. При цьому основний акцент, як правило, робився на вивчення процесів споживання та заощадження (Дж.М. Кейнс, А. Маршал, Ф. Модільяні, І. Фішер, М. Фрідман), а також дослідженні особливостей родинного розподілу доходів та їх спрямування на певні цілі (Г. Беккер, У.С. Джевонс) [1].

Домогосподарство є важливим елементом економічного кругообігу. Окремі аспекти економіки домогосподарства вже тривалий час є об'єктом уваги провідних вчених світу. У. Петті розглядав проблему доходів домогосподарства, їх витрат на харчування, житлові умови. Е. Енгель досліджував залежність між характером споживання та рівнем доходів. Взаємозв'язок доходів, споживання та заощадження домогосподарств розглядається у працях Дж. Кейнса [2].

Між зростанням доходів домогосподарств і питомою вагою витрат на різні потреби спостерігається тісний взаємозв'язок. Ці закономірності вперше дослідив німецький економіст Е. Енгель. На його думку, чим бідніша сім'я, тим більша частка всіх витрат виділяється на придбання продуктів харчування. В міру зростання доходів родини питома вага витрат на харчування скорочується, частка витрат на житло, комунальні

послуги, одяг може не змінюватися, а питома вага всіх інших витрат збільшується [3, с. 287].

Виокремлюючи різні напрями використання доходу домогосподарств, їх часто ототожнюють з витратами, що, певною мірою, є не зовсім вірно. Так, професор А.Ю. Чернов залежно від функціонального призначення виокремлює такі групи витрат домогосподарства: особисті споживчі витрати (придбання матеріальних благ і оплата послуг); податки та інші обов'язкові платежі; грошові накопичення і заощадження [4, с. 109].

На наш погляд, зарахування «грошових накопичень і заощаджень» до витрат домогосподарства не є правомірним, адже, наприклад, кошти, що зберігаються «на руках» у населення за економічною природою не є витратами, оскільки лише тимчасово виведені з обігу і відкладені на випадок непередбачених подій, однак у наступних часових періодах можуть стати витратами за умови використання на ті чи інші цілі.

Держава опосередковано впливає на формування витрат домогосподарств, завдяки встановленню та регулюванню таких соціальних показників як споживчий кошик, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата та рівень оподаткування. З метою забезпечення нормального рівня життя держава визначає розмір прожиткового мінімуму, який в Україні застосовується для загальної оцінки рівня життя, визначення розмірів мінімальної заробітної плати, мінімальних пенсій за віком, розмірів соціальної допомоги, стандартів обслуговування та забезпечення в галузях охорони здоров'я, освіти, соціального обслуговування, неоподаткованого мінімуму доходів громадян [3].

Споживчі витрати домогосподарств займають найбільшу частку у структурі сукупних витрат домогосподарств України (близько 90%), адже домогосподарства є основними споживачами товарів і послуг. З метою забезпечення соціально-економічного обґрунтування визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, розглянути доцільність розробки Закону України «Про споживчий кошик».

В основу мінімальної заробітної плати покласти соціальний стандарт нормального відтворення робітника. Мінімальна заробітна плата повинна перевищувати прожитковий мінімум у 1,2 – 1,5 рази для того, щоб дорівнювати вартості обсягу ресурсів, необхідних для відтворення робітника та його родини.

Забезпечивши обґрунтований рівень мінімальні зарплати, держава б збільшила попит, що стимулювало б вітчизняних виробників, які могли б конкурувати в гонитві за покупцем, знижуючи ціни на свою продукцію. У результаті відбувалося б реальне скорочення інфляції.

Література

1. Кізіма Т. О. Фінанси домогосподарств: сучасна парадигма та доміанти розвитку [Текст]: монографія / Т. О. Кізіма. – К.: Знання, 2010. – 431 с.
2. Оспішева В.І. Фінанси: курс для фінансистів [Текст]: навч. посіб. / за ред. В.І. Оспішева. – К.: Знання, 2008. – 567 с.
3. Лібанова Е. Аналіз бідності та соціальних наслідків економічної кризи в Україні [Електронний ресурс] / Елла Лібанова; Інститут демографії та соціальних досліджень НАНУ. – К., 2010. – Режим доступу: http://www.undp.org.ua/files/ua_35927
4. Карпенко О. В. Мінімальна заробітна плата та проблеми її реформування [Текст] / О.В. Карпенко // Збірник наукових праць ДВНЗ «УАБС НБУ» «Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України». – 2010. – Т. 30. – С. 128-136.

УДК 336.14:352

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХІДНОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Рибалко Ю.– ст. 4 курсу, гр. Фвн-41

Науковий керівник – к. е. н., доцент Македонська Н.В.

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Сьогодні особливої актуальності набуває проблема побудови досконалої та ефективної системи формування дохідної та видаткової частини державного бюджету, враховуючи їх структуру, для ефективного розвитку національної економіки. Державний бюджет - це невід'ємний атрибут кожної країни та важливий інструмент реалізації економічної та соціальної політики держави [1, с.23]. В Україні за роки трансформаційних змін остання формувалася в умовах надзвичайно жорсткої економічної кризи, що не могло не позначитися на їх характері, оскільки, з одного боку, постійною залишалася проблема мобілізації коштів до бюджету для виконання державою своїх функцій і зобов'язань, а з іншого – об'єктивним був безперервний процес втрати одних джерел фінансових надходжень до бюджету і пошуку у відповідності з цим інших, які б відповідали новій системі господарювання. Це постійно загострювало проблему дефіциту бюджету та способів його покриття.

Економічна криза і суперечності у бюджетному процесі на початковій стадії трансформаційних змін змусили пережити в Україні проблеми поповнення бюджету грошовими коштами, надходження до бюджету у вигляді взаємозаліків, недовиконання більшості бюджетних планів, реструктуризації боргів як засобу боротьби з недоїмками, порівняно невисокий рівень податкових надходжень.

Проаналізувавши дані про державний бюджет 2015 року ми бачимо, що дохідна частина складається з таких основних дохідних статей: офіційні трансферти які займають 0,04% в структурі бюджету, податкові надходження - 76,72%, неподаткові надходження -9,86%, доходи від операцій з капіталом 0,08% та цільові фонди [2].

Щодо видаткової частини, то маємо наступні данні видатки у сумі складають 462.211.728,3 тис. грн, у тому числі видатки загального фонду Державного бюджету України – у сумі 408.073.741,9 тис. грн. та видатки спеціального фонду Державного бюджету України – у сумі 54.137.986,4 тис. грн [2].

Видатки Державного бюджету України класифікують наступним чином: видатки на споживання – 370191739,3 грн. і вони складають 90,72% від загальної суми; видатки розвитку – 36382002,6 грн., які складають 9,28% від загального числа державних видатків. Граничний обсяг дефіциту

Державного бюджету України маємо у сумі 71.564.275,4 тис. грн, у тому числі граничний обсяг дефіциту загального фонду Державного бюджету України – у сумі 62.565.692,7 тис. грн. та граничний обсяг дефіциту спеціального фонду Державного бюджету України – у сумі 8.998.582,7 тис. гривень [2].

До основних джерел фінансування державного боргу можна віднести наступні: фінансування за борговими операціями, яке в свою чергу включає запозичення та погашення; надходження від приватизації державного майна та фінансування за активними операціями. Загальне фінансування планується здійснити на суму 71 564 275,4 тис. грн.

Формування бюджету в Україні з дефіцитом зумовлюється тим, що в нашій державі є значна потреба у проведенні в багатьох сферах, фінансуванні розвитку інфраструктури, підвищення якості адміністративних та соціальних послуг. Для їхнього забезпечення необхідно залучити додаткові джерела фінансування шляхом більш активного використання економічного потенціалу країни.

Важливе значення у формуванні дохідної частини бюджету мають податки. До основних напрямків трансформації податків відносять: зниження податкового навантаження на суб'єктів малого бізнесу; спрощення механізму обчислення податків; запровадження прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб; зменшення ставки або диференціація ставок ПДВ; реформування податкових пільг та інші [3].

За останній період в країні були введені нові податкові збори, які повинні збільшити обсяг надходжень. Основне значення тут приділяється надходженням від податку на доходи фізичних осіб, яке уряд сподівається отримати в три рази більше ніж у 2014 році. Слід зазначити, що це вперше за останні роки, коли уряд перекладає відповідальність у наповненні бюджету на населення, а не на бізнес.

Прийняття «Закону України про державний бюджет на 2015 рік», тягне за собою внесення змін до інших нормативно-правових актів України та у всі сфери людської діяльності. Тому дуже важливо чітко, дотримуючись правової бази держави виконати поставлені цілі, з метою покращення стану в країні. Адже одні не вирішені проблеми, породжують нові наслідки. На сьогоднішній день на дохідної частини